

Immoreel winstbejag maakt de zorg kapot

Terwijl in een Hilversumse kazerne Diederik Gommers aanwezig was om de Nationale Zorg Reserve een hart onder de riem te steken was op enkele kilometers afstand Johan Remkes bezig Mark Rutte, Sigrid Kaag en Wopke Hoekstra zodanig te kneden dat ze met elkaar in zee willen gaan om een nieuw kabinet te formeren. Remkes zal zeker zijn denkbeelden over de samenleving tijdens deze heisessie te berde brengen. Zo is hij ervan overtuigd dat het huidige politieke systeem drastisch moet veranderen. Het is een systeem waarin neoliberale waarden hoog in het vaandel staan. Vooral de vrije markt.

Hugo de Jonge verklaarde in 2019 dat 'de marktwerking in de zorg is doorgeslagen'. De vrije markt is nog steeds bezig zich in de haarvaten van onze samenleving te nestelen. Zowel de woningmarkt, de energiemarkt en de gezondheidszorgmarkt lopen daardoor vast. Veel mensen kunnen geen betaalbaar dak boven het hoofd krijgen, straks de energienota niet meer betalen en slaan de dure tandarts maar over. Een 92-jarige man die zich meldde bij het ziekenhuis met gezondheidsklachten kreeg meteen te horen dat hij niet gereanimeerd zou worden. Een 73-jarige vrouw die niet op de IC geplaatst kon worden omdat alles bezet was overleed. De afgelopen decennia is het aantal IC bedden dan ook drastisch verminderd.

Ik zie de marktwerking in mijn eigen omgeving. Zelfs taken die traditioneel waren voorbehouden aan de civil society zijn nu opgepakt door bedrijven. Ze zien er brood en winst in. Als buffer tussen staat en markt is er idealiter een zorgzame, solidaire civil society. Maar ook hier proberen winstgerichte bedrijven een voet aan de grond te krijgen. Ik noem er enkele. Bijvoorbeeld 'Senior Service', die betaald gezelschap biedt aan eenzame ouderen. Of 'Gezinnen voor gezinnen', een initiatief van een

bedrijf dat vastgelopen, disfunctionele gezinnen koppelt aan vrijwilligers. Traditionele amateur sportclubs maken langzamerhand plaats voor een nationaal opererend 'Sport Service', een bedrijf met winstoogmerk dat zich bezig houdt met het bevorderen van de fysieke gesteldheid van o.a. bewoners van Hollands Kroon. Het neoliberale gemeentebestuur gaat daar volop in mee.

Multinational Includio schermt intussen met de term 'nuldelijns', wat zoiets moet betekenen als preventieve aanpak van gezondheidsproblemen, al vóór de eerstelijns huisarts in het zicht komt. Het web van invloed van dit zorgbedrijf met winstoogmerk breidt zich zelfs uit tot de spreekkamer van de huisarts en de lokalen van basisscholen. Includio heeft in Hollands Kroon de volledige Wmo- en Jeugdzorg in handen en bepaalt óf, hoe en hoeveel hulp er wordt verstrekt. Voor de thuishulp huurt de multinational de diensten van een eigen BV in.

Het neoliberale gemeentebestuur heeft een groot deel van het sociaal domein volledig in handen gegeven van een particulier bedrijf waarvan een miljonairsfamilie eigenaar is. Maar de marktwerking gaat nog verder. Kortgeleden heeft onze huisarts haar praktijk verkocht aan een investeerder. Blijkbaar vond ze haar roeping minder belangrijk dan een flinke zak met geld. Veel Hollands Kroners zijn nu opgezadeld met een in het hele land opererend bedrijf met winstoogmerk. Er is een gepensioneerde huisarts aangetrokken die alleen op vrijdag spreekuur houdt. 'Wij werken met invallers' staat op de site van 'Co-Med' te lezen. In hoeverre is de term 'huisarts' nog van toepassing?

Diederik Gommers bedankte in de Hilversumse kazerne afgelopen zaterdag een aantal zorgreservisten voor hun inzet tijdens de crisis. Het is de bedoeling in iedere veiligheidsregio, dus ook in Noord-Holland Noord, zo'n 35 zorgreservisten paraat te hebben die kunnen inspringen als de zorg tijdens een crisis dreigt vast te lopen. Vorig jaar meldden zich een groot aantal (ex)zorgmedewerkers toen er met de actie 'extra handen voor de zorg' een beroep op ze gedaan werd om personeelsproblemen tijdens de corona pandemie op te lossen. Dat initiatief mondde tenslotte uit in de politieke wens een Nationale Zorg Reserve (NZR) op poten te zetten. Hier werd een flink bedrag voor beschikbaar gesteld en inmiddels hebben zorgreservisten uit verschillende regio's proefgedraaid in zorginstellingen om knelpunten in kaart te brengen. Ook in Schagen werd proefgedraaid in Magnushof, een vestiging van 'Samen'.

Zelf mocht ik in Warmenhuizen meelopen met een medewerkster van de wijkzorg. Het beeld dat ik had van wijkzorg klopte totaal niet met de werkelijkheid in 'Angelapark'. Ik schrok van de hoeveelheid werk die een wijkverzorgster moet verrichten. In korte tijd moet zij zeer veel cliënten helpen. Het is een haasten van adres naar adres, waarbij er nauwelijks sprake is van persoonlijk contact. Het lijkt bijna uitsluitend om somatische zorg te gaan. De communicatie blijft grotendeels zakelijk. Een mevrouw stond al geheel ontkleed klaar om gewassen te worden. Blijkbaar voelde ze de tijdsdruk van de verzorgster goed aan. Angelapark blijkt een voormalig verzorgingshuis te zijn dat geheel is geprivatiseerd. Alle wooneenheden worden verhuurd aan ouderen door een investeringsmaatschappij.

De grote personeelstekorten in de zorg hebben tot gevolg dat de werkdruk zeer hoog is. Dat gekoppeld aan een veelal laag salaris maakt dat een loopbaan in de zorg voor velen niet aantrekkelijk is en veel zorgmedewerkers het daarnaast voor gezien houden. Het zijn symptomen van een zorgstelsel dat kraakt in al zijn voegen. Een

zorgstelsel dat niet veel langer houdbaar is en duidelijk aan hervorming toe is. Een zorgstelsel dat een kind is van een verregaande (neo)liberalisering van de maatschappij. De staat heeft al decennialang het principe van marktwerking toegepast op de gezondheidszorg met alle gevolgen vandien. De verschillen in inkomsten van zorgmedewerkers en zorgondernemers zijn enorm. Sommige thuiszorgers in Hollands Kroon kregen in 2019 nog geen 12 euro per uur betaald. Een zorgondernemster in Hollands Kroon beurde in 2019 omgerekend ongeveer 216 euro per uur aan salaris en dividend. Een zorgondernemster in Den Helder lukte het zelfs zichzelf 277 euro per uur toe te kennen. Zulke hoge bedragen gaan altijd ten koste van de onderkant van het loongebouw.

In de Hilversumse kazerne was een hoge ambtenaar van het ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur (WVC) aanwezig die opmerkte dat een Nationale Zorg Reserve niet marktversturend mag zijn, hetgeen ook betekent dat zorginstellingen het inzetten van reservisten niet als een goedkope oplossing gaan gebruiken om personeelstekorten op te lossen. Kolonel Jeroen Hulst van Defensie, die zich bezighoudt met het opleiden van militaire reservisten (Natres), merkte op dat een organisatie als de Nationale Zorg Reserve hoe dan ook veel geld zal gaan kosten. Kortom, een Nationale Zorg Reserve zal niet gaan functioneren als een soort uitzendbureau of werkbemiddelaar, maar idealiter als onafhankelijke organisatie in de Zorg die een taak krijgt bij gezondheidsbedreigende rampen. Op de bijeenkomst in Hilversum kwam de oorzaak van het vastlopen van het gezondheidszorgsysteem slechts impliciet aan de orde. Het bleef bij eufemistische omschrijvingen als bijvoorbeeld 'veenbrand' en 'Angelsaksisch model'. Hopelijk weet Remkes de politieke kopstukken zodanig om te turnen dat zij immoreel winstbejag in de komende jaren uit de zorg willen bannen. Zorg hoort niet geheel aan een doorgeschooten markt overgelaten te worden. Dat ben ik geheel met Hugo de Jonge eens. Kolonel Hulst meent dat mensen (politieke) systemen kunnen veranderen. Mensen zoals Remkes, Rutte, Kaag, Hoekstra en ook de zorgreservisten die de moeite namen afgelopen zaterdag in Hilversum aanwezig te zijn. Maar bovenal de kiezer...

Kees Zwaan